СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 255. Джерзі Ситі, Н. Дж., середа, 2-го листопаду 1938. No. 255. Jersey City, N. J., Wednesday, November 2, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

НОВА „ПАЦИФІКАЦІЯ" В ГАЛИЧИНІ

РУЗВЕЛТ АПЕЛЮЄ ПРОТИ ЗНИЖЕННЯ ЗАПЛАТИ РОБІТНИКАМ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт відкликається до залізниць, щоб вони приняли рекомендацію спеціяльного комітету для викривання фактів, установленого президентом, і не обнижали робітничої заплати на 15%, як це вони недавно рішилися.

Домагання президента Рузвелта підперли зараз у своїх заявах провідники юній залізничників.

РОЗСЛІДЖУЮТЬ АЛЯРМУЮЧУ РАДІОВУ АВДИЦІЮ.

НЮ ЙОРК. — Федеральна Комунікаційна Комісія почала розслід питання, що саме спричинило минулої неділі поляку серед слухачів радіової програми, що драматизувала повість анґлійського письменника, Г. Ґ. Велса, про напад марсійців на землю.

Комісія підозріває, що поляка почалася з того, що драматизації надано форму новинки.

ДАЄС НАРІКАЄ НА АДМІНІСТРАЦІЮ.

ВАШИНҐТОН. — Конґресмен Даєс, голова конґресового комітету для розсліду так званих неамериканських акцій, виступав у радіовій промові проти федеральної адміністрації з нарікannями, що вона не дає йому потрібної допомоги в цьому розсліді.

СПОДІВАЮТЬСЯ ВІДВІДИН АНҐЛІЙСЬКОЇ КОРОЛІВСЬКОЇ ПАРИ.

ВАШИНҐТОН. — На випадок, якби анґлійська королівська пара відвідала Злучені Держави, президент буде її гостити в Білому Домі або в іншім маєтку, який на час візити буде відданий королівській парі до вжитку.

ДЮІ ПІДКРЕСЛЮЄ ПОТРЕБУ БОРОТЬБИ ПРОТИ РЕКЕТІВ.

СИРАКЮЗ (Ню Йорк). — Томас Е. Дюі, кандидат Републиканської Партії на уряд ґубернатора стейту Ню Йорк, виголосив у цій околиці кілька виборчих промов. При кожній нагоді його витали великі маси виборців.

У цих промовах Дюі звертав увагу на потребу урядової боротьби проти рекетірів. Він називав теперішнє слідство стейтового уряду проти урядових надужить у Бруклині завузьким. Мовляв, уряд не може поборювати належито рекетірів, бо рекети звязані з політичними колами.

ЛІМЕН НА РОБІТНИЧІЙ ДЕМОНСТРАЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — Ґубернатор Лімен, кандидат Демократичної Партії на уряд стейтового ґубернатора, виступив тут на демонстраційнім вічу, яке йому влаштувала Американська Партія Праці у великій салі Медисон Сквер Ґарден.

Лімен обіцяв боротися за громадянські свободи та проти диктатури.

ЛАНДОН БОЇТЬСЯ ПОВСТАННЯ ФАШИЗМУ.

БАРТЕЛСВИЛ (Оклагома). — Алфред Ландон, що був у 1936 році кандидатом Републиканської Партії на уряд президента Злучених Держав, виступив тут з промовою, в котрій остерігав своїх слухачів перед можливістю повстання в Америці фашизму. Він думає, що фашизм може в Америці повстати, як федеральний уряд, не зважаючи на свою велику владу, не потрапить розвязати біжучих питань.

ДЖЕЙМС ЗАКИДАЄ ПРОТИВНИКАМ, ЩО НЕ КАНДИДУЮТЬ НА ВЛАСНУ РЕПУТАЦІЮ.

ПИТСБУРҐ (Па.). — Суддя Артур Джеймс, кандидат Републиканської Партії на уряд стейтового ґубернатора, виступив проти вмішування президента Рузвелта в стейтові вибори та закидав кандидатам Демократичної Партії, що вони не кандидують на власну репутацію, але на підмогу з боку Рузвелта.

СТРАЙК УЧНІВ ПРОТИ ОБРАЗИ.

ОЙСТЕР БЕЙ (Ню Йорк). — Коло триста учнів місцевої публичної школи вийшли на страйк, прочитавши в ґазетах, що один із шкільних урядників сказав, що йому сказав інший урядник, що теперішні публичні школи в цьому місті „занадто добрі" для муринів, італійців і поляків.

Страйкуючі учні домагаються розслідження питання, хто саме таке сказав.

ПОЛЬСЬКІ ВІЙСЬКА У ВАРВАРСЬКИЙ СПОСІБ НИЩАТЬ УКРАЇНСЬКІ СЕЛА.

ВІДЕНЬ (Спеціяльна телеґрама). — На західньо - українських землях під Польщею польська влада розпочала в золочівськім, збаразькім і підгаецькім повіті кріваву „пацифікацію", гіршу від тої, що була в 1930 році. Польські улани й відділи поліції нападають на українські села і в дикунський спосіб карають українське безборонне населення, українські жінки, старців і дітей.

„ПАЦИФІКАЦІЯ" ПОСУВАЄТЬСЯ В НАПРЯМКУ ПІДКАРПАТТЯ.

У смузі Покуття і Підгіря сконцентровані тепер польські війська, які мають злочинні наміри супроти українського населення. Зібраний там 48 полк піхоти, 11 полк легкої артилерії, 6 полк уланів, 53 полк піхоти, 14 полк уланів, 6 полк кінних стрільців, 9 полк уланів. В горах, в околицях Надвірної і Підлютого, 2,000 поліції ревізіями, катуванням безборонного населення й арештами польська влада хоче здавити підняття серед українців знагоди Закарпаття. Жорстоко „спацифіковані" і знищені такі українські села й міста: Рафайлова, Дора, Зелена, Пнів, Назавізів, Надвірна. В околицях Сколього і Стрия є багато тяжко побитих. Населення втікає в карпатські ліси. Тюрми переповнені. В Станиславові поверх 1,500 арештованих .— з міста й околиць.

„ЗАРОБИВ" ТРИ ТИЖНІ АРЕШТУ.

Стефан Пераник мав відсидіти три дні в арешті. За 3 зл. цю кару за нього відсидів його приятель Атанас Бідичак, який зголосився замісць С. Пераника. Бідичак відсидів уже два дні, але третього дня виявилося його правдиве імя й оба станули перед самбірським судом, який засудив обох на 3 тижні безоглядного арешту. За три злоті і два дні арешту Бідичак заробив іще три тижні.

ЛІНІЯ МАЖІНО СТАРОВИННИХ РИМЛЯН.

Французький археольоґ професор Жілєн Ґей подав недавно в академії звіт про висліди розкопів, що він їх перевів із співробітниками в північній Африці в околицях Біскри. Ці розкопи дали йому змогу відкрити кілька кільометрів від римських укріплень міста цікаву лінію уладжень, що її проф. Ґей називає „найстаршою у світі лінією Мажіно". Ця лінія — це серія веж і бльоків, злучених із собою окопами та земними валами. Ціла римська „лінія Мажіно" тягнеться на віддалі 7 км.

Цікаві пояснення дає французький археольоґ прицому. Напр. верблюда зовсім не знали в Африці до II ст., коли його туди з Азії завезли римляни. Спершу „кораблями пустині" користувалися лиш римські леґіони, які мали завдяки тому перевагу над туземними племенами. Згодом верблюди почали появлятися в кочівничих племенах, що заселюють північну Африку.

Ця обставина створила небезпеку для римських окупантів, які мусіли шукати засобів проти наступів окремих племен на римські твердині. „Лінія Мажіно" в околицях Біскри — це одно з уладжень, що мало стати перешкодою для кочовиків.

ПІДЧАС НАПАДУ БОЖЕВІЛЛЯ ЗРАНИВ 33 ОСОБИ.

В середмісті Бомбаю появився 60-літній чоловік з племени верховинців, що замешкують князівство Непалю, який у приступі божевілля зранив важко 33 особи. Божевільний помер незадовго від ран підчас бійки з прохожими. Згідно з договором Великої Британії з кн. Непалю мешканці цього князівства можуть носити білу зброю без дозволу. Слід згадати, що згідно з традицією верховинців чоловік з цього племени, витягнувши кинджал, не може його вложити назад без зранення когонебудь. Дуже часто верховинці, які не можуть зранити своїх неприятелів, ховають кинджал, легко зранивши себе наперед у руку.

ТІШИТЬСЯ ПО ВІДНАЙДЕННІ ДОРОГОЦІННОСТЕЙ.

Шофер пані Тавнсенд з Лонґ Айленду забрав її дорогоцінності вартости 200,000 долярів і пропав. Пізніше його поліція віднайшла, відібрала дорогоцінності, і тому пані Тавнсенд так тішиться.

ЗАСЛІПЛЕНИЙ УКУШЕННЯМ МУХИ.

В одному селі коло Оломунця трапилася така нещаслива подія: Одного з селян, який працював у полі, вкусила муха в лице. Їдь була така сильна, що кілька секунд пізніше лице селянина напухло до тієї міри, що він не міг нічого бачити. Додому мусіли його вже відвести. Коли по годині прибув лікар, ствердив уже сильну гарячку, тому теж селянина мусіли негайно відвезти до лічниці. Хорий сильно схвилювався тим, що нічого не бачить, бо пухлина не дає йому відчинити очей, і гадає, що стратив зір. Лікарі побоюються, щоб він із тієї причини не попав у божевілля.

КОЛЄКТИВІЗАЦІЯ МІЖ КОЧОВИКАМИ.

Північну частину красноярської области над берегами Ледового океану замешкує племя кочовиків, евенків. Єдиним заняттям цього племени було ловецтво в лісах сибірської тайґи. Тепер совєтська влада переводить колєктивізацію між цими кочовиками. У нових колєктивах Совєти примушують евенків працювати на ріллі. В байкальськім районі Совєти оселили 22 родини згаданих кочовиків, у чунськім районі 41, відібравши їм зброю.

МАСОВІ САБОТАЖІ НА СОВЄТСЬКИХ ЗАЛІЗНИЦЯХ.

В останніх часах совєтська влада викрила низку невдатних актів саботажів на залізничих шляхах. На ростовськім залізничім шляху ҐПУ викрило три замахи на поїзди, але замаховців не знайшло. В середущій Азії на туркестансько-сибірському залізничому шляху диверсанти попересували зворотниці, щоб довести до зудару поїздів, що в останній хвилині ударемнено. І в цьому випадку ҐПУ не схопило замаховців.

ЧОРНІ ХМАРИ НАД ЗАКАРПАТТЯМ

БЕРЛІН. — Німецький уряд подав до відома, він згодився стати одним з посередників у спорі між Чехословаччиною і Мадярщиною. Другим посередником є Італія. Від їх рішення не буде нікуди відклику. Замітне те, що німецький уряд згодився на ролю посередника ще перед порадою з Італією, а також заявив, що рішатиме без Анґлії і Франції, хоч у мінхенськім договорі виразно було сказано, що цю справу повинні вирішити чотири европейські потуги.

Німецька преса тепер висказується дуже прихильно про мадярів та говорить, що в надходячих віденських нарадах візьметься під увагу всі інші мадярські втрати, зазнані в тріянонськім доґоворі. Ті мадярські втрати мусять бути винагороджені, говорять німецькі ґазети, між ними пів-офіційна „Ді Діпльоматіше Кореспонденц". Проте вони зазначують, що Польща і Мадярщина таки спільних границь не дістануть.

ВІСТКИ З РИМУ.

РИМ. — В урядових колах говорять, що наради у Відні довго не потревають, бо вони мають фактично лише ствердити те, що вже рішено між Німеччиною й Італією. На основі того рішення, як натякають урядові ґазети, Польща і Мадярщина таки спільних границь не дістануть. Зате Мадярщина дістане великий кусень Словаччини, а також дістане плодючу і пожиточну половину Закарпаття, враз з Кошицями, Мукачевом, Ужгородом і Великим Севлюшем. Решта вбогих гірських околиць, без міст, промислу і комунікації, залишиться при Закарпатті.

ТЕПЕР ПОЛЬЩА ВИКЛИКУЄ ПОВСТАННЯ НА ЗАКАРПАТТІ.

ПРАГА. — Чехословацький уряд зробив формальний закид Польщі, що вона тепер висилає перебраних по цивільному своїх вояків до Закарпатської України з ціллю викликати там повстання. Ті перебрані вояки, подібно як мадярські вояки, підмінують мости, залізничі шляхи, а нераз нападають на поліційні станиці і зводять з ними боротьбу.

ПОЛЬЩА АҐІТУЄ ПРОТИ ЗАКАРПАТТЯ.

ВАРШАВА. — Польська аґенція телеґрафічна розсилає по світі телеґрами з викрученим змістом, начебто теперішній премієр Закарпаття, о. А. Волошин, панує при помочі чеських жандармів, здушуючи немилосердно всякі прояви серед населення прилучитись до Мадярщини.

ГІТЛЄР ПРОПОНУЄ ФРАНЦІЇ МИР НА 10 ЛІТ.

ПАРИЖ. — Французький уряд розглядав проєкт Гітлера, який пропонує між Німеччиною і Францією мир на щонайменше десять літ. Притім Гітлер також пропонує світову конференцію для загального обмеження зброєнь.

ЗМІНИ В НІМЕЦЬКІЙ АРМІЇ.

БЕРЛІН. — Гітлер, що є головним командантом німецької армії, поробив на найвищих військових становищах зміни. Він усунув шефа штабу, Бека, який противився війні з Чехословаччиною, а настановив іншого.

ЗМІНИ В АНҐЛІЙСЬКІМ КАБІНЕТІ.

ЛОНДОН. — Премієр Чеймберлин поробив зміни у свому кабінеті. Він віддав один із найважніших урядів, орґанізування цивільного населення на випадок війни, енерґійному серові Ендрусові.

МУСОЛІНІ КОЛЬОНІЗУЄ ЛІБІЮ.

РИМ. — Італійський уряд посилає 18,000 осіб на північне побережжя Африки, до Лібії, в цілі кольонізації. Для них приготовано вже будинки, покопано криниці, а також вислано попередньо домашню худобу. Ті поселенці мають започаткувати дальшу еміґрацію в ті околиці.

ОСТЕРІГАЮТЬ ПЕРЕД ЕКОНОМІЧНОЮ ВІЙНОЮ.

НЮ ЙОРК. — У готелі Комодор відкрито тут краєву конвенцію для заграничної торговлі. Ціла низка бесідників остерігала американців перед гострою конкуренцією толалітарних держав у краях латинської Америки.

АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ: ПОРАХУЙТЕ, СКІЛЬКИ МІСЯЦІВ, ТИЖНІВ, ДНІВ ДІЛИТЬ НАС ВІД УКРАЇНСЬКОГО ДНЯ, СЕБТО 18. ЧЕРВНЯ 1939 Р., НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ В НЮ ЙОРКУ.

UKRAINIAN AMERICAN EXPOSITION ASSOCIATION
P. O. Box 1014, Church St. Annex, New York, N. Y.

Чеки й почтові перекази виписувати на імя:
NICHOLAS MURASZKO, Treas.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

МАРКАНТНЕ РІШЕННЯ

Американські ґазети, пишучи про біжучі переговори в справі Закарпаття, підкреслюють часто не річи, що в першу міру цікавлять українську іміґрацію, а справи, що на думку тої іміґрації є питаннями другорядної ваги.

Наприклад, відомий щоденник „Ню Йорк Таймс", пишучи в числі з 29. жовтня про останні переговори за Закарпаття, не глядить передовсім за те, які вигляди має Закарпаття дістати те, чого воно хоче, які вигляди має український уряд Закарпаття, а передовсім на дві справи: перше, питання, які мотиви держав грають нині першу ролю; друге, питання, які держави мають вирішувати долю Закарпаття.

Щодо першого питання, то „Таймс" підкреслює натиск Німеччини на Мадярщину не виставляти до Чехословаччини таких домагань, які не можуть бути приняті, а через те можуть легко довести до вибуху війни. На думку „Таймсу", з цього наставлення Німеччини видно бажання миру.

Чи справді зо становища Німеччини в справі претенсій Мадярщини до Закарпаття видно таке бажання до миру, лишаємо будучності. Для нас багато цікавіше порушення другого питання. „Таймс" звертає увагу на факт, що питання претенсій Мадярщини до Закарпаття має вирішувати роземний суд, а роземними суддями мають виступати Німеччина й Італія, які евентуально можуть, як захочуть, запитатися ще думки Польщі. „Ню Йорк Таймс" приписує цьому рішенню дуже велике значіння, тому, що воно, видно, відсуває від участи у вирішуванні цього питання Англію й Францію, великі держави, без волі й без безпосередньої участи котрих досі не могло бути вирішене ніяке важне політичне питання.

Це поминення Англії й Франції „Ню Йорк Таймс" пояснює як видимий знак, що Англія й Франція вже не рахуються як держави, які вирішують важні політичні справи середущої Европи. Це „Ню Йорк Таймс" уважає безпосереднім і льоґічним вислідом мінхенського договору.

Це є, на думку „Ню Йорк Таймсу", доказом, що в Европі почався, як висказується „Ню Йорк Таймс", новий день, себто нова ера.

Хоч таке заявляє великий щоденник, то він іще може помилятися. Помилятися міг би він передовсім тоді, якби в ньому було бажання бачити світ таким, яким він його представляє. За це „Ню Йорк Таймс" посуджувати не можна. Він ніколи не хотів і нині певно не хоче бачити світ таким, яким він його малює. Як він його так представляє, то представляє певно проти свого найщирішого бажання лише тому, що розум каже йому бачити світ у такому світлі.

Рішення про те, хто має вирішувати справу Закарпаття, є ще одним доказом, що з версайського договору осталися лише румовища.

ДЕ ДУМАЄМО СТУДІЮВАТИ?

Варшава, жовтень 1938.

У студенській домівці дивно тихо. В останніх днях переливалися тут вечірньою порою веселі, молодечі голоси — нових „фксів". Було їх багато, понад сотка, з усіх наших сторін. Переважали, як звичайно у Варшаві, найближчі тут: Волинь, Полісся і Підляшшя. Записувалися на всі можливі факультети, повні надій і великих плянів. Тут в студентській громаді звірювалися старшим зо своїх клопотів, радились і, перший раз відірвані від наших, шукали своїх.

А сьогодня саме обідньою порою виставлено на вищих школах списки принятих. Не диво, що в домівці похоронний настрій. Сидимо ми — горстка старших і притишиними голосами перекидаємо скупі слова.

„Медицина". — „Лиш один українець". — „Він мав велику протекцію".

„Фармація". — Ніхто!"

„А що буде з усіми иншими?"

У відчинених дверях стоїть один із цих останніх. Нервово прикушує губи, очі бігають неспокійно по кімнаті. — „Прийшов попрощатись і подякувати за опіку. Їде за годину до Вильна — шукати там щастя".

„А як також не приймуть?" — то... аж не хоче про це думати!

Нам усім ніяково. Стискаємо його долоню і висилюємося на слова співчуття. — „Дуже нам прикро". — „Шкода". — „Може на другий рік пощастить".

Вже його нема — але дзвінок сповіщає нових гостей. Приходять одні за другими, з докором в очах — в першій хвилин свого огірчення і розчарування до цілого світу. Одні лишаються у Варшаві, щоби на другий рік пробувати знову, інші їдуть до наших...

„Що року це саме" — бурмотить хтось зо старших.

„Але що року тих непринятих більшає" — докидає інший.

— — — — — —

Зустрічаємося на вулиці й балакаємо в полуднішньому гаморі великого міста. Ми товаришки з ґімназії й одного дня здавали матуру.

„Що нового?" — паде ось банальне питання.

„Мені не хочеться вже писати. Уяви собі, четвертий раз зголошувалася на дентистику й знову не приняли. А здавалося, що в цьому році вже хіба дістануся..."

„І щож ти думаєш робити?"

„Я сама не знаю. Першого року, як не приняли, записалася на мікробіольоґію, щоби не дармувати". — „А тепер?" — „Тягну це „ярмо" дальше. Не люблю своїх студій, не розумію, — але щож, кожного року надіюся, що приймуть на це, що хочу".

„То вже хіба кинь думку про дентистику. Чиж це одинокий можливий фах?"

„Бачиш, я ще в ґімназії мріяла про це. І знаю, що як мине перше огірчення, то успокоюсь і не дальше від осени щоби зову голоситися. Пятий раз!..."

— — — — — —

До кабінету професора входять несміливо два молодці й один вияснює, в чому діло.

„У Львові не приняли нас на ветеринарію і ми приїхали до Варшави. Може тут дасться щось зробити! Що правда, виклади вже почались, але ми не можемо погодитися з думкою, що треба втратити рік"!

„Добре, я піду, поговорю і зроблю все, що в моїй силі". — обіцює професор. — „А завтра навідайтеся".

Наступного дня хлопець приходить по відповідь. — „Так, на витеринарійному виділі є ще вільних кілька місць — але, на жаль, вони призначені не для українців".

„А ми що маємо робити?" — викидають із себе огірчене питання.

У відповідь їм — мовчазне розложення рук.

— — — — — —

Вам, Дорогі Читачі, здається важко повірити, що всі ці епізоди правдиві, але можнаб подати їх скільки завгодно. Це дійсно трошки неправдоподібне, що вільний громадянин не має права вчитися того, чого хоче. А одначе правдиве—ось вам на доказ висліди цьогорічних принять українців у двох найбільших університетських осередках Польщі. **Львів:** медицина — зголошених українців 80 — принято 6 (3 дівчата, 3 хлопців); ветеринарія— зголошених 60 — принято 7; техніка (механічний виділ) зголошених 30 — не принятий ніхто.

Варшава: медицина — зголошених 25 — принято 1; дентистика — зголошених 50 — принято 3; техніка: — зголошених 15 — принято 4.

Відколи у вищих школах у Польщі впроваджено обмеження числа студентів та вспупні іспити — скількість принятих українців з року на рік катастрофально малїє. Річ тут не у власних здібностях, чи браку матеріяльних засобів, а лише виключно в національності. Державні високі школи замикають щораз щільніше свої брами для українців. Остається лише декілька приватних шкіл, яких скількість і якість далеко не можуть заспокоїти бажань і потреб нашої молоді.

Стоїмо перед нерозвязаним питанням: Що мають робити ці сотки молодих українців, для яких нема вступу до університету? Де мають учитись будучі наші лікарі, інжиніри, дентисти? В який спосіб творитиметься будуча українська інтеліґенція?

Ольга Клопотівська.

ЗАКРІПОЩЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ СЕЛЯН У ДАВНІЙ ПОЛЬЩІ

Ще тяжче ніж українську шляхту та міщанство придавила була Польща українських селян. Первісно підлягали в Україні і міста і села тим самим правам. Українське селянство було вільне за вийнятком тих, які мали зобовязання супроти шляхти, бо затягнули позички. Волю втратили також ті, що наслідком війни попали були в полон. Україна не знала ріжниці земських і міських прав. Городи, слободи, села, хоч виказують в устрою деякі неодностайності, належали до одного права. Як уложились відносини селян після унії з Польщею, це бачимо із слів хроніста Лелевеля, який пише: „Упривілеена меншина невдоволена, що захопила у більшості всю земельну власть („стонд пани і лани"), присвоює собі ще ввесь пильністю, працьовитістю і ощадністю придбаний заробіток, а вкінці загарбує собі право життя та смерти і відбирає особисту свободу".

Коли король Жигмонт І. в 1543. році прийняв статут, селян вийняли зпід права. Навіть королеві не вільно було втручатись у те, як собі пани поступають із селянами. Відданий на ласку та неласку пана селянин не міг відкликатися проти панського присуду. Нічим необмежена панська воля була для селянина правом. Селянин був приватною власністю пана і панові було вільно зробити із селянином, що йому подобалося, як із худобиною.

Селянин не має права власності; все, чим користувався, було власністю пана. Хата, ріля, худібка, жінка, селянські діти, домашня обстанова — все те було панська власність. Зародила нива, то зародила панові, а не хлопові.

І хоч при таких обставинах селянинові мусіло бути рівнодушне, чи поле зародить, то він таки мусів працювати понад сили з утратою здоровля, бо інакше ждали його не то буки, а найбільші муки. На те лише звертали увагу, щоб селянин не згинув, а хоч і згинув, не велика була панові втрата. Замучив пан селянина невинно, то платив кару 30 гривен, себто третину того, що нині треба заплатити за вола. Та селянин усе був винуватий, хіба вбив його інший пан, а не той, якого він був власністю.

На переднівку **жили селяни лободою, кропивою, жолудиною, пухли та гинули з голоду.** Була, щоправда, шкода, та все менша, ніж коштувало би прохарчування на переднівку.

Одно лише було вільно селянинові: пити горівку за те, що собі відняв від уст. І пили селяни, і то дуже **пили,** запаморочувалися, щоб забути свою гірку долю, а жид за горівку тягнув останню рубашку — навіть зпід конаючого.

Видумав який пан новий спосіб якби то можна із селанина видушити ще якийсь дохід, поквапно всі його наслідували. „Не переставала лакома захланність угнітати український нарід", каже польський історик Бандтке (1768—1835).

Всеж таки лекше було селянинові в тих добрах, де господарив сам дідич, ніж у тих, де був посесор. Та таких посілостей, де дідич сам господарив, було дуже мало; звичайно маєтки винаймали в посесію. Час посесії тревав три, найдовше чотири роки. Тоді такий посесор витискав із селянина останню каплю поту. Згинув селянин, це посесорові було байдуже, бо він на цьому не тратив, лише дідич.

З кінцем 16. століття не лише коршми були в жидівських руках, але вже і значну частину великої посілости держали жиди в посесії. Можна собі уявити, яка була доля селянина, над яким жид мав право життя та смерти. Винаймом маєтку жидові передавав йому пан свої права, які мав над селянином.

Вершком нещастя було для селянина, коли його пан посварився з якимсь іншим паном, а це було між шляхтою на денному порядку. Збройною ватагою двірської служби наїздить тоді один маєтки другого, без огляду на те, чи мешкав у якій маєтности сам дідич, чи його посесор. Грабують усе, що попадуть і на фільварку і на селі, худобу, збіжжя, домашню обстанову, а доми руйнують. Селян катують, калічать, мордують, а пси розшарпують по полі селянські трупи. Так старається зробити один пан другому якнайбільше шкоди.

До нині відома між українським народом приповідка: „Пан з паном ся сварить, а хлопові шкіра тріщить!"

Наїздові татарському рівнялось, коли станув у селі військовий постій. Був це кватирунок війська, а селяни були обовязані і для вояків і для коней давати все удержання. **„Не досить, що все в хаті міщухові та бідному селянинові вояк забере, що і скобля не оставить, а ще над нужденним збиткується, в курок йому в рушницю пальці вкручує, босими ногами на вугля всаджує, вужевками так голову скручує, що аж йому очі наверх вилазять".** (Старовольскі, „Реформація", стор. 112).

Італієць Пачікелі назвав дуже влучно Польщу „пеклом селян".

Військові постої тяжать на королівщинах, церковних добрах і містах, а лише дуже рідко у шляхотських маєтках.

Якби не військові постої, то селянам у королівщинах було би під оглядом підданських обовязків і завдяки тому, що від присуду пана мали відклик до короля, трохи лекше, як у шляхотських добрах, одначе не дуже. Польський історик Лозінські, розглядаючи галицькі акти про селянські відносини з часів Жигмонта III., каже: „Невичерпана, гідна мученицької пальми була терпеливість народу". Це торкається лише селян у королівщинах, бо про шляхотських селян до 1543. року в публичних актаж уже ніде не згадують, щонайвище в господарських реєстрах як про живий інвентар.

Та той сам історик Лозінські у тім самім творі („Правем і левем", стор. 399 і 404) називає гетьмана Хмельницького, за те, що станув в обороні мученого селянства, „лотром", а що враз із ним пішли селяни, називає те повстання „соціялістично - розбишацьким рухом", що вбиває, грабує, неволить лише той, що проти того бороняться.

Подібно перевернені погляди стрічаємо у значної частини нинішньої польської інтеліґенції. Шляхта та міщанство польське довгі покоління брутально та самовільно гнобили та визискували інші національності, а шляхта ще і власне селянство. Впродовж довгих століть затрачується вкінці у них свідомість гидоти їх поведінки, а зате витворилась велика дразливість на власні кривди.

Самоволя польської шляхти та міщанства, їх знущання, граблення та понижування українського народу були причиною довголітніх крівавих козацьких воєн проти Польщі та дали привід до витворення в Україні ордену січових лицарів, які вирікалися родинного життя та земських достатків і жертвували життя за віру, волю та славу України. Польська господарка викликала теж повстання гайдамамацтва в Україні. Ті війни дали нагоду полякам безпощадно руйнувати Україну. Та це не вийшло на здоровля самій Польщі. Поглощення двічі більшої нації розсадило оконечно саму Польщу, а величезні користі без труду зібрала лиш Росія. Наслідком тих воєн прилучилась Україна до Росії, наслідком чого Росія так скріпилася, що сто літ опісля почалося вже визискування визискувачів.

Карель Чапек.

КИЛИМ ІЗ ПТАХАМИ

(1)

— Гм, — сказав пан доктор Вітасек — я так трохи знаюся на перських килимах. Та скажу вам, пане Тавсіґ, що сьогодні воно вже не так, як було колись. Сьогодні ті гульвіси зо Сходу вже не завдають собі труду, щоби закрашувати вовну багром, індіґом, шафраном, верблюдиною сеччю, дубовими галочками й іншими благородними орґанічними красками. І ця вовна вже не така, як була колись, а колиб мені прийшло говорити про взірці, то хіба розплакавсяб. То вже пропале мистецтво, ті перські килими. Тому лише ті старі килими, роблені перед роком 1870-тим, мають якусь вартість. Та їх пощастить вам купити хіба тоді, коли якась стара родина „з родинних причин", як то у ліпших родинах називають довги, продає старовину, що її дістала по дідусеві. Слухайте, я якось тут у замку Рожемберку бачив справжній семигородський килим. Це такі малі коверці, що їх турки виробляли в сімнастім столітті до молитви, як сиділи у Семигороді. Там у тім замку по тім килимі чалапають туристи в закованих чоботах, а ніхто не знає, яку то має вартість. Направду, інший чоловік заплакав би над тим. А один із найславніших у світі килимів є в нас у Празі. Та ніхто того не знає.

Є воно осьтак. Я знаюся з усіми торговцями килимів, які є у нас. Нераз так ходжу по них поглянути, що мають на складі. Знаєте, ті аґенти з Анатолії і Персії часом таки попадуть на якийсь старовинний примірник, украдений з мечету або відкілясь і запакують його разом з іншим метровим крамом. Той ввесь клунок, хай собі буде в ньому, що хоче, продають потім на вагу. А я собі так думаю, якби там запакували якийсь Ладик[1]) або Берґамо![2]) Тому то часом скачу до цього або того килимаря, сяду собі на купу килимів, покурюю і дивлюся, як продають ті Бухари[3]), Саруки й Тебріси.[4]) Часом спитаю: А що там маєте, онтам під сподом, той жовтий? А оцей, то Гамадан.[5]) Так то я часом заходив і до одної пані Северинової — вона має таку крамничку в подвірі там на Старім Місті й часом у неї можна знайти гарні Карамани[6]) та Келими. То така товстенька й весела жінка, має багато річей та сучку, пудля, таку товсту, що аж чоловікові робиться недобре. Ті товсті собаки такі воркітливі, а так астматично й нервово ґавкають. Я того не люблю. Слухайте, чи бачив уже хто з вас молодого пудля? Я ні. Я гадаю, що всі пудлі, так, як усі інспектори, ревіденти та податкові поборці, є старі. Це вже мабуть належить до тієї раси. Та що я хотів жити в добрій злагоді з панею Севериновою, то я все сів собі в куті, де хропіла ця сучка Аміна на такім великім, у четверо зложенім килимі. Я шкробав її по плечах. Вона це, Аміна, дуже любила.

— Пані Северинова, — повідаю раз — то поганий торг. Той килим, що я на ньому сиджу, маєте вже тут три роки.

— Ось той ще довше, — відповіла пані Северинова — оцей там у куті зложений уже добрих десять літ. Та це не мій килим.

— Ага, кажу, той належить до Аміни.

— Де там, — засміялася пані Северинова — то килим одної пані. Вона каже, що вдома не має для нього місця, тому дала його сюди. Мені він тут досить заваджає, та користи бодай стільки, що на ньому спить Аміна. Правда, Аміно?

Я витягнув ріг того килима, хоч Аміна стала люто гарчати.

— То якийсь старий килим — кажу — чи можна подивитися?

— Чомуж би ні, — сказала пані Северинова та взяла Аміну на руки. — Ходи, Аміно, пан лише подивиться та зараз назад постелить Аміні. Тихо, Аміно, не гаркай! Ідиж ти, дурна!

Я той килим розложив і мені аж серце забилося. То був білий „анатоляк" із сімнацятого століття, місцями вже наскрізь витертий. Та щоби ви знали, то був так званий „птичий килим", взір мав із птахами. Кажу вам, то незвичайна рідкість. А той килим був бодай пять-шість метрів великий, гарно білий, туркусово-синій і черешнево-рожевий. Я станув біля вікна, щоби пані Северинова не бачила мого лиця, тай кажу:

— То дуже стара ганчірка, пані Северинова, і тут напевно лежатиме вам. Знаєте що? Скажіть тій пані, що я куплю це, коли вона не має де дінути його.

— То тяжко, — сказала пані Северинова. — Той килим не є тут на продаж, а ця пані є все в Мерані та Ніці. Я навіть не знаю, коли вона є вдома. Та я буду старатися спитатися її.

(Дальше буде).

[1]) Лядікі(е) турецьке місто, також Лятакіє — у старині Лводіцея ад маре — у турецько-сирійськім вілаєті Бейрут, над Середземним морем. Має 25,000 населення. Пристань.

[2]) Берґама, місто у турецькім малоазійськім вілаєті Аідін, коло 14,500 мешканців; руїни старинного Перґамону.

[3]) Бухара, столиця ханату Бухари, в оазі долини Міянкале над Серафшаном, при залізничім узлі Каґанської залізниці (14 км.), відноги центрально-азійської залізниці. Має 60,000 населення, чудові мошеї. Здавен давна осередок середньо-азійської культури й науки. Вироби шовкові й бавовняні.

[4]) Тебріс (Тавріс), столиця Азербайджану, над ріками Спінчею й Аджі, 200,000 мешканців (у 17. столітті пів міліона населення). Давніше перське торговельне місто, тепер наполовину в звалищах. Бавовняне ткацтво, шовкові вироби, плекання овочів.

[5]) Гамадан (у старину Екбатана), місто у перській провінції Ірак-Аджмі, над східньою відногою ріки Ельвенд, 30,000 мешканців. Як каже переказ, там похоронені Естера й Мардохей. Сюди паломничають жиди.

[6]) Караман (Караманія), провінція півд. Малої Азії, головна частина вілаєту Конія, височина із степовими озерами. Місто Караман, старинна Ляранда, недалеко Таврусу, 5,000 мешканців.

Стиль.

В однім товаристві пані дому представляє гостям нового знайомого:

— Позвольте, пані й панове, що представлю вам цього пана, який здобув першу нагороду на останній виставі расових биків.

Добрий батько.

Подумай, Петре, наше мале зробило вже сьогодні перші кроки.

— Знаменито. Пішли в такім разі дітвака надолину, щоби приніс мені пляшку пива.

Цікавий.

— Ну, я вже маю вкінці досить твоїх дурних питань — каже гнівно батько.

— Ще лиш один одніський запит, татусю, — просить цікавий хлопчище.

Батько щось заворкотів крізь зуби наче погодився. А синок відразу:

— Татусю, а хто поховає останнього чоловіка, коли він умре?

ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА В НЮ ЙОРКУ ТА ОКОЛИЦЬ!

Українські землі кроваляться під польським терором! Десятки українців лягли від польських куль!

Числені польські полки піхоти, артилерії, кінноти та поліції — руйнують українські села! Ціла Стрийщина, Підгаєччина, Золочівщина — зруйновані та спацифіковані! В Станиславові ляцька жорстока поліція арештувала понад 1,500 українців, в Стрию вбито 10 українців!

УКРАЇНЦІ! В імені американської української еміграції піднесімо голос сильного протесту проти польського варварства! Станьмо в обороні скрівавлених наших братів під ляцьким пануванням!

Всі, хто живий, мусить стати ОРҐАНІЗОВАНО, солідно й обеднано до проти-польської акції!

Центральні організації українські в Америці, йдучи поруч змагань рідних братів на українських землях, дали почин до

ШИРОКОЇ ПРОТИ-ПОЛЬСЬКОЇ АКЦІЇ!

УКРАЇНЦІ В АМЕРИЦІ поведуть широку акцію за

1) САМОВИЗНАЧЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ ПІД ПОЛЬЩЕЮ
2) ВИНЕСУТЬ ОСТРИЙ ОСУД ПРОТИ ВАНДАЛЬСЬКОЇ Й ДИКОЇ ПОЛЬЩІ!

Центральний Комітет Українських Національних Орґанізацій м. Ню Йорку
та Окружна Управа ОДВУ в Ню Йорку
скликають в ПЯТНИЦЮ, 4-го ЛИСТОПАДУ 1938 Р., 7:30 год. вечора
до Українського Народного Дому при 217 Е. 6 вул. в Ню Йорку

ПІДГОТОВЧІ ЗБОРИ

ДО ВЕЛИКОЇ ПРОТИ-ПОЛЬСЬКОЇ МАНІФЕСТАЦІЇ Й ПРОТЕСТАЦІЙНОГО ПОХОДУ В НЮ ЙОРКУ.

Закликаемо вислати представників від всіх українських національних орґанізацій з таких місцевостей:

НЮ ЙОРК СТЕЙТ: Ню Йорк місто, Бронкс, Асторія, Бруклин, Стейтен Айленд, Джамейка, Озон Парк, Гемстед, Бабилон, Йонкерс!

НЮ ДЖЕРЗІ СТЕЙТ: Джерзі Сити, Нюарк, Елізабет, Байон, Лінден, Ралітан, Плейнфілд, Перт Амбой, Бавнд Брук, Пасейк, Патерсон, Виппані, Сінґеґ, Ізелін, Ровей, Картерет, Трентон.

КОНЕТИКОТ СТЕЙТ: Стемфорд, Бріджпорт, Ню Гейвен, Гартфорд, Ансонія, Ню Брітен.

Громадяни! Вишліть конечно якнайчисленніших представників на ці збори!

ЗА ІНІЦІЯТИВНИЙ ПРОТЕСТАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Центральний Комітет Українських Національних Орґанізацій м. Ню Йорку
Окружна Управа ОДВУ.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Демократичний Клюб для вибору губернатором Дюія.

Тут зорганізувався спеціяльний комітет з членів Демократичної Партії, які вважають, що наступним губернатором стейту Ню Йорк повинен бути Томас Е. Дюі.

Комітет видно повстав під вражінням заяви сто делеґатів українських демократичних клюбів у Коґозі, що повстали проти піддержування стейтових кандидатів Демократичної Партії, головно кандидатури Лімена й Полетія, бо Демократична Партія не дає українським виборцям належного їм признання.

Головою Демократичного Комітету для Вибору Губернатора Дюія вибрано адв. Михайла Радика, заступниками Олену Колодій з Бруклина й Михайла Метрина з Мангетену, скарбником Михайла Кравчука з Квінсу, а секретарем Степана Дроботія з Мангетену.

Клюб завів постійну канцелярію в головній кватирі для вибору Дюія губернатором, під ч. 7—11 Іст 44 вул. у Ню Йорку.

БРОНКС, Н. Й.

Протест.

Українці в Бронксу, члени парохії св. Воскресення, і тов. св. Володимира, від. 161 У. Н. П., в імені 4,000 українців, що мешкають у Бронксі, зібралися зараз по Службі Божій у неділю, 23. жовтня 1938 р., в церковній салі й обговорили найважчу під теперішню пору справу, а це положення Закарпатської України, на котру напосілися мадяри з підмогою Польщі і хочуть її забрати. Також обговорено варварське і некультурне знущання над українцями під польською кормигою, цілого ряду жорстокого гнету, пацифікації, розстрілів і увязнень. Нині та жорстока Польща, відвічний ворог України, опяніла від недавно добутої волі й державности, вдарила в саме серце українського народу, в його церкву. Польща нині люто і безпардонно розправляється з українською православною церквою. Татари й турки в минувшині не нищили так української святині, як це робить у 20 столітті на очах культурного світу польська католицька держава.

Православна церква українського народу в Польщі нині розпнята на хресті. Волинь, Холмщина, Полісся й Підляшшя нині повні плачу й розпуки. Злочинна рука наїзника зруйнувала сотні церков, між ними таких, що були збудовані в давнині і являлись цінними памятками нашої культури. Храми божі розвалені, висаджені динамітом, спалені варварами двацятого віку, позамикані, а інші перемінені на польські римо - католицькі костели. Богослуження заборонені, священики запроторені в тюрми та обложені грошевими карами. Дітей не можна вчити божих правд рідною мовою. Православних українців примусом переводять на римо-католицизм. Зруйновані святині, порубані престоли, поломані й подерті святі ікони, розкинені святі тайни... Ось така є неймовірно страшна картина поганського насильства над православною церквою в польській державі.

Нині та азіятська Польща посягає на Закарпатську Україну і разом з мадярами хоче її поділити між себе й установити з Мадярщиною спільну державну границю та й закарпатських українців поневолити.

По ширшім обговоренні цеї справи вирішено вислати протестаційні телеґрами до урядів Анґлії, Німеччини, Франції й Італії, як також до президента Рузвелта та до секретаря стейту, К. Гола.

о. Д. Профета, парох; **Василь Закалужний**, голова зборів; **Михайло Римар**, секретар.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

У справі Світової Вистави.

Виставовий комітет подає до загального відома, що баль, який мав відбутися 12 листопаду ц. р. в користь Світової Вистави, не відбудеться, а то тому, що завеликі кошти. Тому наш місцевий виставовий комітет започаткував збірки добровільних жертв на ту ціль. Ми віримо, що кожний український громадянин сам виконає свою повинність та зложить відповідну жертву на ту ціль і не буде чекати, аж хтось із комітетових прийде до нього до хати по жертву.

За виставовий комітет: **о. П. Білонь, П. Стадник, В. Кушнір, І. Іваськів, М. Цалковський.**

СОЮЗ УКРАЇНОК РЕАКТИВОВАНИЙ!

Комунікат головного виділу „С. У."

Головний виділ Центрального Українського Жіночого Товариства „Союз Українок" у Львові ділиться оцим з цілим українським громадянством радісною вісткою про реактивацію Товариства. Міністерство внутрішніх справ, признаючи слушність аргументів, наведених у рекурсі головного виділу „С. У." проти розвязання Т-ва, скасувало рішення про розвязання та привернуло цілу статутову діяльність Союзу Українок, з усіми його філіями і кружками. Повідомлення про реактивацію переслало львівське воєвідство голові Т-ва в суботу, 15. жовтня ц. р.

Приступаючи після пятьмісячної примусової перерви наново до праці, віримо глибоко, що українське громадянство, яке виявило нам стільки признання і співчуття у важких для нас часах після припинення діяльности Т-ва, не відмовить нам і надалі своєї прихильности й активної підтримки.

За головний виділ „С. У.":

Мілена Рудницька, голова;
Оксана Джиджора-Дзьоба
секретарка.

ПОВІДОМЛЕННЯ.

ЗАХОДОМ ВСІХ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ З КЛІВЛЕНД, АКРОН, ЙОНҐСТАВН, ЛОРЕЙН, ЛЕЙКВУД, КЕМПБЕЛ, ДЖИРАРД, НАЙЛС, СТРАДЕРС, ОГАЙО

:——::——: відбудуться :——::——:

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

У ТАКИХ ДНЯХ:

КЛІВЛЕНД, 11-го листопаду 1938 р., це є в пятницю, в год. 7-мій ввечір, в У. Н. Домі, 2253 В. 14. вул., для відділів: 15, 50, 102, 108, 112, 233, 251, 260, 291, 334, 336, 358 і 364.

ЙОНҐСТАВН, у суботу, 12-го листопаду, в год. 6-тій вечір, в У. Н. Домі, 525 В. Райен Евеню, для відділів 119, 140, 218, 230, 274 і 348.

АКРОН, у понеділок, 14-го листопаду, в год. 6-тій ввечір, в українській церковній галі на Вашинґтон ул., для відділів: 180, 295 і для відділу 115 з Кентон.

Просимо всіх членів згаданих відділів і місцевостей прийти конечно на ці збори. Зокрема просимо цим разом родичів та Союзовців ветеранів і всіх відділових урядників постаратись і допильнувати, щоб на ці збори прийшло якнайбільше нашої молоді. На всіх зборах промовлятиме в справах орґанізаційних гол. рек. секретар **Д. Галичин.** Будуть також інші бесідники.

При тій нагоді подаємо також до відома, що гол. рек. секретар **Д. Галичин** матиме реферат про У. Н. Союз на ювилейному святі від. 336, яке відбудеться у неділю, 13-го листопаду.
247,55,61

О. Е. Малицький, гол. контрольор У. Н. Союзу
Стефанія Палівода, головна радна У. Н. Союзу
Василь Загаевич, орґанізатор

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

ПІТСБУРГ, ПА.

Пятьдесятьліття нашого організаційного життя.

Відділ У. Н. С. ч. 53, давніше братство св. Николая, влаштовує пятьдесятьлітній ювилей свого існування 6. листопаду ц. р. в Литовській Салі на Савт Сайді.

Здається, що це перший раз в історії американської іміграції влаштовується такий ювилей. Основанням цього братства колись був занявся бл. п. о. Теофан Обушкевич і від того оснування розпочалася організаційне життя та наші культурні, просвітні і релігійні змогання в тій, нами прибраній батьківщині. Тому всі українці з Пітсбурга й околиці повинні гідно відсвяткувати цей ювилей, як пристало на зрілий і культурний нарід, що шанує свою традицію.

В поблизькій околиці Пітсбурга є коло 2,000 зорганізованих Союзовців. Найменше одна четвертина тих Союзовців повинна явитися на святі.

Перед ювилейним святом зараз по Службі Божій в церкві св. Івана Хрестителя на С. С. Пітсбург відправиться паахиду за померлих членів братства, а потім відбудуться організаційні збори, на котрих вибереться постійний Союзовий Комітет, котрий займеться уладжуванням Союзових здвигів так, як поступають інші громади.

Комітет свята робить великі приготування, щоб свято випало величаво.

Запрошено до участи хор української католицької церкви з С. С. під управою вчителя С. Ягела. Також виступлять танцюристи з Карнегі і Мікісраксу під управою Миколи Арсенія. А на головного референта запрошено головного секретаря-касієра У. Н. Союзу, п. Р. Слободяна.

Вступ на салю вільний для всіх Союзовців і гостей.

По ювилею відбудеться спільна вечеря, получена з забавою.

Просимо всіх Союзовців і щирих українців з Пітсбурга й околиці про ласкаву присутність.

Марія Малевич,
заст. гол. предсідника У. Н. С.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Місячні збори Товариства ім. Тараса Шевченка, від. 64., відбудуться в суботу, 5. листопаду, в годині 7. ввечір, 345 Main St., St. Boniface Hall. Просимо всіх прибути. — Петро Криловський, пр.; Іван Бурнас, секр.; Серґій Вінярський, кас.; Стефан Сасавський, рек. секр.

ДІРБОРН, МІШ. Місячні збори відділу У. Н. Союзу 141., відбудуться в неділю, 6. листопаду, в годині 2:30 попол., у Weteran Hall, 13844 Wellesley St. Дуже важні справи до вирішеня вимагають появи членів на час. — Е. Бутковський, секр.

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО. Збори Тов. Сокіл, від. 336, відбудуться в неділю, 6. листопаду, в годині 12. вполудне, бо 13. листопаду відбудеться ювилейне свято Тов. Сокіл. Проситься членів заплатити свої вкладки. — Тимко Кальмук, секр.

ДВАЦЯТЬЛІТТЯ ЛИСТОПАДОВОГО ЗРИВУ
ОБХОДИТИМЕ
УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДЯНСТВО МІСТА НЮ ЙОРКУ И ОКОЛИЦІ

ЛИСТОПАД 1918 1938

СВЯТОЧНИМ КОНЦЕРТОМ
6-го ЛИСТОПАДУ (NOVEMBER) 1938 РОКУ.
WASHINGTON IRVING HIGH SCHOOL, IRVING PLACE,
between 16th & 17th Streets, NEW YORK CITY.

Програма надзвичайно цікава й оригінальна.
Початок свята точно в 8. год. ввечір.
Вступ 40 центів.
Укр. Стрілецька Громада й Центральний Комітет.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Товариство ім. І. Франка, від. 241, відбуде свої збори в неділю, 6. листопаду, в 2. годині пополудні, в церковній гали на Вест Скул стріт. Кожний член має прийти на збори, бо будуть порішуватися важні справи. — Й. Ґалонишка, секр.

ЗБОРИ, ВІЧА, МАНІФЕСТАЦІЇ ТОЩО

БОФАЛО (Н. Й.) І ОКОЛИЦЯ!

ЗБОРИ ДЕЛЕҐАТІВ українських парохій, відділів українських запомогових орґанізацій у справі **ПРОТЕСТАЦІЙНОГО ВІЧА В ОБОРОНІ ЗАКАРПАТТЯ** відбудуться в пятницю, 4. листопаду, в 8. год. веч. в Укр. Народнім Домі, Кленсо стріт, Бофало, Ню Йорк. — Комітет.

СВІДОК ПРОТИ ШПИГУНІВ.

Сента де Вагнер, власниця крамниці алькогольних напитків, виступала минулого тижня свідком на розправі проти 3 осіб, що їх судять у федеральному суді в Ню Йорку під закидом шпигунства в користь Німеччини.

УКРАЇНЦІ МІСТА КЛІВЛЕНД І ОКОЛИЦІ!

ЗАХОДОМ ЗЛУЧЕНИХ ТОВАРИСТВ І ПАРОХІЙ
:——::——: відсвяткується :——::——:
ДВАЦЯТЬЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ НА ЗАХІДНІХ ЗЕМЛЯХ УКРАЇНИ

ВЕЛИЧАВИМ КОНЦЕРТОМ

У НЕДІЛЮ, 6. ЛИСТОПАДУ (NOVEMBER 6, 1938)
у годині 2:30 пополудні
В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ,
2255 WEST 14th STREET, CLEVELAND, OHIO

Головний реферат на тему свята виголосить
проф. Никифор Григоріїв,
що недавно приїхав з Праги і був наочним свідком останніх подій у Чехословаччині.

Музична програма під проводом церковних хорів і солістів.

Вступ вільний.

В той самий день у год. 12:30 до 1:00 (вполудне) програма цього концерту буде передана в скороченні на радіо стації WHK.

ЗА ЗЛУЧЕНІ УКРАЇНСЬКІ ТОВАРИСТВА Й ПАРОХІЇ:
154-5 **Адв. О. Е. Малицький,** предс.

ЄВАНГЕЛЬСЬКА ЦЕРКВА СОШЕСТВІЯ СВ. ДУХА В СКРЕНТОН

(CORNER 1010 ALBRIGHT & FOSTER ST., SCRANTON, PA.)

запрошує вас на

Місійні Богослуження

котрі зачнуться У ВІВТОРОК, 1. ЛИСТОПАДУ, і будуть продовжуватися до 6. ЛИСТОПАДУ Ц. Р.

Богослуження в будні дні в годині 7:30 кожного вечора, в неділю в годині 10:30 рано і в 7. вечором.

Головну участь у проповідах візьме **Й. Й. Матоліна** з Бедпейдж, Л. Ай., Н. Й., предсідник Союзу, Сборів, Божих Пятидесятниці.

Просять усіх, без ріжниці народности та віроісповідання, прийти та послухати слова Божого та співу. 255

Вступ вільний. **Комітет.**

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Відчит п. Галичинової й оснування У. Ч. Хреста.

З нагоди прибуття п. Степанії Галичин, голови Українського Червоного Хреста, на свято Лесі Українки в Дітройті в ціли виголошення головного реферату, місцеве жіноцтво попросило шановну гостю на 17. жовтня ц. р. виголосити відчит у малій салі при вул. Грейлінг.

Того дня зійшлося на відчит поважне число людей. Серед них переважали жінки. Пані Галичин з великим знанням виголосила той відчит, що був на тему: „правдивий український націоналізм". Дві години наша прелеґентка говорила про створення орґанізації О. У. Н. на рідних землях, а також про її роботу. Гарне враження викликав на присутніх той відчит, а не в одної чутливої учасниці потекли сльози. Слухачі дивувались, чому така добра організація має ворогів серед наших людей.

По закінченні відчиту заповіджено дискусію і запити. Тут, на жаль, наше жіноцтво, яке вже роками належить до своїх організацій, бере участь на зборах і вічах, сиділо цілком пасивно і не ставило запитів. Хоч один з учасників, гром. Крупка, сказав, що жінки в першій мірі повинні ставити запити, то проте їх не можна було втягнути до дискусії. Можливо, що серед жінок були і такі, що були би брали участь у дискусії, та у нас звичайно так буває, що опісля є багато критики.

А так не повинно бути. Наші свідоміші жінки не повинні звертати уваги ні на що, а повинні таки забирати голос і іншим давати приклад. Бо коли цього не буде, то ще не одна делеґатка з краю, як от пані Сокіл у журналі „Громадянка", скаже про нас таке: „Наскільки я могла зорієнтуватись, далеко ще тамошнім жіночим товариствам до тієї зрілости, що її виказував старокраєвий Союз Українок. Корінь лиха в тім, що кожне товариство нашого жіноцтва поза місячні збори влаштовування балів, пікніків і раз на рік відсвяткування роковин якоїсь заслуженої діячки — абсолютно нічогісінько не робить для власного освідомлення".

Та вертаймося до нашого відчиту. Він мусів викликати прикре враження на бесідницю — через оту пасивність наших жінок. Та всетаки відчит закінчився повним успіхом, коли прийшло до заснування відділу Українського Червоного Хреста ОДВУ. На перший запис вписалося зараз 14 членниць. Опісля приступило ще 6. Є надія, що ті жінки попровадять працю.

А. Г. Біловус.

ГЕМТРЕМК, МІШ.

Приняття голови Червоного Хреста.

Дня 11. жовтня ц. р. заходами 4. відділу ОДВУ відбувся в місцевім Демократичнім Клюбі вечерок у честь голови Українського Червоного Хреста, пані Степанії Галичин. Вечерок відкрила пані Сеньків і представила паню Галичин та попросила її до слова. Пані Галичин сказала, що радіє, що стільки жінок цікавляться організаційним жіночим життям. Висказала тільки жаль, що чоловіки не зовсім дописали.

В своїй промові бесідниця розказала про перші жіночі організації, які розвивались по ріжних громадах при церквах, а далі про запомогові організації, такі як У. Н. Союз і т. п. Найбільший організаційний розвій почався по світовій війні, після якої на денне світло почали виходити жіночі організації, з ширшою програмою діяльности. До тих жіночих організацій, які повстали в останніх роках, та які захопили велику частину українського жіноцтва в Америці, належить Український Червоний Хрест, котрого завданням є виконувати гуманітарну роботу в нашій суспільності. Як відомо, в часі війни Червоний Хрест займається раненими воями; а в часі такого „миру", який мають нині українці, Червоний Хрест займається піклуванням політичних вязнів і тих, що по тюрмах втратили своє здоровля.

Ми повинні піддержувати роботу Червоного Хреста, говорила бесідниця, бо в нашім поневоленім народі є нині стільки політичних вязнів і таких, що своє здоровля втратили по тюрмах, що ними мусить хтось занятися. Коли наша суспільність полишить їх на ласку долі, то вона тим дасть великий доказ невдячности. А так не повинно бути.

Бесідниця говорила також про український націоналізм та додала, що вороги дуже бояться того руху і стараються всіми силами знищити все, що є під його впливом. Далі вона звернулася з зазивом до жінок, щоби вони вступали до Українського Червоного Хреста, в якому зможуть корисно для своєї нації працювати.

Промову пані Галичин присутні нагородили рясними оплесками. Пані Сеньків попросила присутніх, щоби перевели збірку на політичних вязнів. Збірка принесла $11.65, які вислано через Обеднання. Цей вечерок був повним успіхом. Бо місцеве жіноцтво зрозуміло ідею Червоного Хреста і навіть заложено в нашій місцевості 34 відділ У. Ч. Х., що підлягатиме централі У. Ч. Х. ОДВУ в Ню Йорку.

Накінець відбулась добре приготована вечеря і приязна виміна думок між приєутніми.

За уряд: **Анна Сеньків**, голова; **Магдалина Старжинська**, секретарка; **Степанія Лушенко**, касієрка.

Богдар Жарський-Ріпецький.

ОСІННІЙ ТРИВІРШ

(А. Крижанівському в альбом).

I.

Повітря, отруйне повітря
Від запаху мяти й полину гусне.
А літер призначень твоїх одчайдушніх
Із серця юного ніхто не зітре.

Призначено: лицарем, рабом, постом.
Чи не однаково, чи все це не одно,
Яким розміряним летом
Упасти у вічність холодну?

Надармо читати у книжці
Про древніх Колюмбів, Кортезів.
Надармо. Бо чей же віки ці
Згоріли давно, як зорі в безмежжі.

Не відкрити нових вже Америк.
Розкрито ввесь світ вже віддавна.
Хіба часом палким кондотером
Заблудиш в розспіваних плавнях —
І човен примостивши в лозах,
Ніким не оглядених дотепер ще,
Новий світ ти відкриєш ще може
В малому, тривожному серці.

Жовтіють днів листки зелені
І гіркне осінь, як полин.
І щораз більше все щоденно
Плугами зритої землі.

Альбомик давній перекинь
І може знайдеш в ньому дещо,
Про що все марять юнаки
В опянливий осінній вечір.

ПРО СПІВУЧЕ СЛОВО.

Слово, як з лука стріла,
Задзижчало на вітрі осіннім.
Вона буде, як і колись була:
Україна!

Загорить у маршах степ.
Небо заслонить порох
І буде великий день
Лопотати прапором.

Кров з болотом глевким змішалась,
Порвав мрії, як хмари вітер...
Україно, ти підеш в роздалля
І будеш звитяжно завжди горіти.

ПРО ПОЖАРИЩА.

Такий був сон цей. Сон землі моєї.
Відхнений і такий незрозумілий:
На болотних шляхах чавунні батерії
І чети босі, та в поході смілім
З прапором захвату напереді кольон.

Згадай: тверді, непрохідні дороги,
Голодний холод, що пощербив серце,
І мрія: світ скорить під ноги
І чолом обрій зимний передерти,
Своїм шаленим і ясним чолом.

Створити нові мапи і границі,
Щоб простору не стало нашим зем-
[лям...
(О, ми намріяні думки ці
Й до нині в надрах серць гарячих
[бережемо,
Як найдорожчий в світі скарб!)

А потім пригадай: в році осіннім,
Як дім за домом з болем віддавали,
І як востанне гордо злинув.
Піднятий прапор на штиках і вдолі,
Горів сердець і душ і мрій пянкий
[пожар.

ПРО ПРИЗНАЧІННЯ.

І не вгадати тайни призначінь...
І може ще звитяжно ми підемо
Корити Україні синю далечінь
Чужих, а нам призначених від Бога
[земель.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У "Hackensak Hospital" помер у четвер, 27. жовтня, по короткій недузі серця довголітній член У. Н. Союзу та Т-ва ім. Тараса Шевченка, від. 42., в Пасейку, Н. Дж.,

СТЕФАН МІЩАНСЬКИЙ.

Покійний походив з міста Скородинці, чортківського повіту, Галичина. Родився у січні 1886. року та прожив не цілих 53 роки.

До Америки приїхав 1906. року та працював яко артист маляр при декоруванню церков. Полишив вдовою жену Анну та осиротив двоє дітей, сина Мирона та дочку Ольгу.

Нехай прибрана вільна земля Вашинґтона буде Йому пером!

Петро Головачук, секр.

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ.

(48)

Марію, Боба і д-ра Брукса на приказ Каґунда сторожа відпровадила до одної коліби, що ніби мала служити за арешт. В той час зрадливий Джеф залишився ззаду, щоб ще дещо переговорити з Каґундом відносно його нікчемного пляну. „Коли я і дівчина опустимо сьогодня село, то це мусить так виглядати, наче ми обоє втікали", заговорив він.

„Я мушу в той спосіб поступати, щоб сама дівчина не довідалася про мій плян і про що мені йде", говорив він далі. А потім він почав настоювати на Каґунда, щоб той дав йому рушницю, яку в нього відібрали дикуни. „Я справді буду старатися схопити демона живим, але не виключене, що мені треба буде вжити зброї". Каґундо зловіщо проговорив: „Живий, чи мертвий..."

В той час, як ця сцена відгравалась у селі замбеґів, Тарзан мов вихор гнався верхами дерев на поміч вязням. Він був готовий віддати життя, щоб їх усіх, навіть зрадливого Джефа, який фактично тепер чигав на його життя, вритувати. Та Тарзан не знав про те. За ним гналася Нкіма і все верещала, щоб він так не поспішав, бо змучиться.

Та серед тих перегонів їх запала ніч. Пан нетрів зіскочив з дерева і почав продиратися далі землею. Коло півночі він дібрався під саму оселю замбеґів. Він не знав, що до його ворогів прилучився тепер ще один, найнебезпечніший з них усіх, це є Джеф з рушницею. Бо проти рушниці важко було боротись. Також білий чоловік усе спритніший від чорного.

На тобі, Боже...

Мав селянин знайомого професора в місті. Кумами навіть були. Приходить селянин до професора в гостину і приносить у дарунку яблука.

— Дякую вам, каже професор, але це вас коштує...

— Ой, куме професоре, нема за що. Цього року так зародили і такі якісь недобрі, що навіть свині не хочуть їсти.